

Nr 131.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa anslag till de statliga och statsunderstödda alkoholistanstalterna m. m.; given Stockholms slott den 14 mars 1952.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF.

Gunnar Hedlund.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen framlägges förslag om uppförande av nya personalbostäder samt modernisering och förbättring av befintliga sådana vid svartsjöanstalten. Såsom en första etapp föreslås uppförande av ett bostadshus för gifta och ett för ogifta befattningshavare för en sammanlagd kostnad av 550 000 kronor samt påbörjande av förbättringsarbeten för 100 000 kronor.

I fråga om venngarnsanstalten föreslås uppförande av en ny öppen vårdavdelning om 20 platser samt av ett personalbostadshus för två familjer. Medelsbehovet för ändamålet beräknas till sammanlagt 335 000 kronor.

Anslaget till Bidrag till anordnande av erkända alkoholistanstalter m. m. föreslås uppfört med 75 000 kronor.

För täckande av vissa till följd av byggnadskostnadsstegringen uppkomna merkostnader för om- och tillbyggnadsarbeten vid erkända alkoholistanstalten Åsbrohemmet äskas ett tilläggsanslag av 55 000 kronor.

Slutligen framlägges förslag om dels ökat statligt stöd till de erkända och enskilda alkoholistanstalterna genom en höjning av det nu utgående garantibidragets maximibelopp från sju till nio kronor, dels ock höjning av f. n. gällande vårdavgift vid ifrågavarande anstalter från 50 öre till en krona per dag.

*Utdrag av protokollet över inrikesärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den
14 mars 1952.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, HAMMARSKJÖLD, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Hedlund.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t på min hemställan under elfte huvudtiteln, punkterna 142, 149, 152 och 153, föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1952/53 beräkna dels till Statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö och statens alkoholistanstalt därstädes: Vissa byggnadsarbeten ett reservationsanslag av 500 000 kronor,

dels till Statens alkoholistanstalt å Venngarn: Vissa byggnadsarbeten ett reservationsanslag av 365 000 kronor,

dels till Bidrag till anordnande av erkända alkoholistanstalter m. m. ett reservationsanslag av 225 000 kronor,

dels ock till Om- och tillbyggnadsarbeten vid erkända alkoholistanstalten Asbrohemmet ett reservationsanslag av 55 000 kronor.

Jag anhåller nu att få upptaga hithörande spörsmål till fortsatt behandling. I samband därmed torde jag få anmäla uppkommen fråga om ändrade grunder för statsbidrag till driftkostnader vid erkända och enskilda alkoholistanstalter m. m.

Vissa byggnadsarbeten vid statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö och statens alkoholistanstalt därstädes.

Inledning.

Genom beslut den 26 januari 1951 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att i samråd med socialstyrelsen och styrelsen för statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö och statens alkoholistanstalt därstädes utreda behovet av personalbostäder vid anstalterna samt att till Kungl. Maj:t inkomma med på utredningen grundade förslag.

Sedan riksdagen därefter (skrivelse nr 250/1951; statsutskottets utlåtande nr 133/1951) i anledning av väckt motion (II: 251) anhållit, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om skyndsam utredning rörande erforderliga förbättringsarbeten å personalbostäderna vid nämnda anstalter, uppdrog Kungl. Maj:t den 1 juni 1951 åt anstaltsstyrelsen att i samråd med byggnadsstyrelsen verkställa skyndsam utredning härom samt att senast den 1 november 1951 till Kungl. Maj:t inkomma med de förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Med hänsyn till Kungl. Maj:ts sistnämnda, till anstaltsstyrelsen lämnade uppdrag har byggnadsstyrelsen, som verkställt ifrågavarande utredningar i samråd med representanter för anstaltsstyrelsen och socialstyrelsen, med skrivelse den 15 oktober 1951 till anstaltsstyrelsen överlämnat förslag till åtgärder för förbättring av befintliga bostäder vid Svartsjö samt för tillgodoseende av behovet av nya personalbostäder därstädes.

Förslag.

Styrelsen för statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö och statens alkoholistanstalt därstädes har med skrivelse den 26 oktober 1951 överlämnat byggnadsstyrelsens förenämnda utredning och förslag.

Byggnadsstyrelsens förslag innebär i första hand, att befintliga bostäder upprustas och moderniseras, varvid samtidigt anordnas en gemensam tvättstuga för personalen. Den sammanlagda kostnaden har beräknats till 368 700 kronor, varav 20 400 kronor för eftersatt underhåll.

För ogifta befattningshavare föreslås uppförande av ett bostadshus, innehållande tio enkelrum jämte biutrymmen, för en kostnad av 300 000 kronor.

Vidare föreslås, att för gifta befattningshavare uppföras — eventuellt i etapper — fyra bostadshus med sammanlagt 16 lägenheter om tre rum och kök. Kostnaderna beräknas till 250 000 kronor för vardera bostadshuset eller sålunda tillhopa 1 000 000 kronor.

Sedan erforderligt antal nya familjebostäder uppförts, anses vissa befintliga enrumslägenheter böra ombyggas till större lägenheter. Då det kan förutses, att dessa ombyggnadsarbeten komma att ligga relativt långt fram i tiden och den närmare dispositionen av bostäderna icke lämpligen nu bör fastställas, ha några definitiva förslag och kostnadsberäkningar icke uppgjorts. Uppskattningsvis ha emellertid kostnaderna ansetts kunna angivas till omkring 90 000 kronor.

Med denna reservation skulle sålunda kostnaderna, vilka hänföra sig till prisläget sommaren 1951, för samtliga i byggnadsstyrelsens förslag upptagna byggnadsarbeten f. n. kunna beräknas till $(368\,700 + 300\,000 + 1\,000\,000 + 90\,000)$ 1 758 700 kronor.

Anstaltsstyrelsen har tidigare i olika sammanhang framhållit, att personalbostädernas otillräcklighet och dåliga standard utgöra en ständig källa till irritation bland personalen och inverka synnerligen menligt på rekryte-

ringsmöjligheterna. Det har sålunda bl. a. inträffat, att personer, som antagit erbjudan om anställning, sedermera avstått därifrån på grund av de bristfälliga bostäder, som kunnat ställas till förfogande. Från tjänstemannaförmedlingen i Stockholm har nyligen framhållits, att det med nu rådande bostadsförhållanden vid anstalten icke syntes möjligt att hänvisa arbetsökande att taga anställning där. Styrelsen har tidigare erinrat om att bostadsproblemet är särskilt markerat för den ogifta personalen. Styrelsen har därvid framhållit, att det icke syntes tänkbart att kunna upprätthålla en tillfredsställande nyrekrytering, om icke bostadsfrågan för nämnda personal snarast ordnades. Förslag till uppförande av ett bostadshus för denna personal har även framlagts av styrelsen. Förslaget har emellertid fått vila i avvaktan på nu förevarande utredning.

Styrelsen vill än en gång understryka nödvändigheten av att snara åtgärder vidtagas för att förbättra bostadsbeståndet vid anstalten, därest verksamheten skall kunna på någorlunda tillfredsställande sätt upprätthållas. Styrelsen är givetvis medveten om att det av byggnadsstyrelsen framlagda programmet, vilket överensstämmer med styrelsens intentioner, av statsfinansiella skäl icke kan genomföras på en gång. Som förhållandena utvecklats sig är styrelsen dock nödsakad hemställa, att medel för de mest trängande byggnadsbehoven anvisas redan för nästa budgetår.

Vad *nybyggnadsbehoven* angår hemställer styrelsen sålunda, att medel nu anvisas för uppförande av det i byggnadsstyrelsens förslag upptagna bostadshuset för ogifta befattningshavare. Vidare finner styrelsen nödvändigt, att ett av de fyra för gifta befattningshavare föreslagna bostadshusen uppföres under nästa budgetår för att tillgodose behovet av familjebostäder åt de ogifta befattningshavare, vilka på grund av bostadsbristen under flera år tvingats att uppskjuta tillämnade äktenskap. I enlighet med byggnadsstyrelsens beräkningar uppgå de sammanlagda kostnaderna för dessa byggnadsarbeten till (300 000 + 250 000) 550 000 kronor.

I fråga om det *befintliga bostadsbeståndet* hemställer styrelsen, att för budgetåret 1952/53 medel anvisas för anordnande av vatten och avlopp samt centraluppvärmning i de lägenheter, som nu sakna dylika anordningar. Samtidigt med installation av centraluppvärmning böra lägenheterna lämpligen förses med anordningar för varmvatten, badrum och w. c. Likaså hemställer styrelsen, att medel anvisas för anordnande av en gemensam tvättstuga för personalen, för modernisering av mässföreståndarens bostad samt för eftersatt underhåll. Enligt byggnadsstyrelsens beräkningar utgöra kostnaderna för dessa arbeten sammanlagt 233 400 kronor.

De sammanlagda kostnaderna för budgetåret 1952/53 skulle således uppgå till (550 000 + 233 400) 783 400 kronor.

I sin anslagsframställning för nämnda budgetår har styrelsen i avvaktan på slutförandet av nu ifrågavarande utredning beräknat den under omkostnadsanslaget anvisade delposten till underhåll av byggnader till 20 000

kronor. Då detta belopp i huvudsak motsvarar de av byggnadsstyrelsen beräknade kostnaderna för eftersatt underhåll, hemställer styrelsen, att för övriga nu ifrågavarande byggnadsarbeten anvisas ett reservationsanslag av 760 000 kronor.

Yttranden.

Byggnadsstyrelsen har i särskild skrivelse den 27 november 1951 anmält, att, då den av styrelsen verkställda utredningen numera genom anstaltsstyrelsens försorg överlämnats till Kungl. Maj:t, byggnadsstyrelsen, som biträder anstaltsstyrelsens därpå grundade förslag, anser sig ha fullgjort sitt uppdrag i ärendet.

Socialstyrelsen erinrar, att den utredning rörande bostadsbeståndet å Svartsjö, som ligger till grund för föreliggande framställning, skett i samråd med socialstyrelsen. Styrelsen delar den uppfattning angående behovet av åtgärder för förbättring av bostadsbeståndet, som framförts av byggnadsstyrelsen. Anstaltsstyrelsen har enligt socialstyrelsens mening på ett övertygande sätt visat, att behovet av nybyggnad av ett bostadshus för ogift personal är mycket trängande. Även tillgången på bostäder för gift personal behöver emellertid snabbt förbättras. Enligt vad socialstyrelsen inhämtat ha tre nygifta befattningshavare nyligen lämnat sina anställningar vid svartsjöanstalten, på grund av att familjebostäder icke ha kunnat beredas dem. Socialstyrelsen tillstyrker därför anstaltsstyrelsens framställning.

Departementschefen.

Av den lämnade redogörelsen framgår, att Kungl. Maj:t genom beslut den 26 januari och den 1 juni 1951 uppdragit åt byggnadsstyrelsen resp. anstaltsstyrelsen att i samråd sinsemellan och med socialstyrelsen verkställa utredning dels rörande behovet av personalbostäder vid svartsjöanstalten, dels ock i fråga om erforderliga förbättringsarbeten å befintliga bostäder därstädes. Sistnämnda utredningsuppdrag meddelades efter därom av riksdagen (skr. nr 250/1951) i anledning av väckt motion (II: 251) i ämnet gjord framställning. Samtidigt hemställde riksdagen, att förslag härutinnan om möjligt skulle framläggas redan för 1952 års riksdag.

På grundval av den nu framlagda utredningen föreslås, att befintliga bostäder upprustas och moderniseras för en kostnad av 368 700 kronor, att ett bostadshus om 10 enkelrum för ogifta befattningshavare och fyra om sammanlagt 16 trerumslägenheter för gifta befattningshavare uppföras för en sammanlagd kostnad av (300 000 + 1 000 000) 1 300 000 kronor, samt att, sedan erforderligt antal nya familjebostäder uppförts, vissa befintliga enrumslägenheter ombyggas till större lägenheter, vartill skulle åtgå 90 000 kronor. Sammanlagt skulle alltså efter kostnaderna vid prisläget sommaren 1951 erfordras 1 758 700 kronor.

Det i utredningen framlagda materialet har övertygat mig om nödvän-

digheten av att åtgärder utan ytterligare uppskov vidtagas för att förbättra och utöka bostadsbeståndet vid anstalten. Jag är av den bestämda uppfattningen, att det för personalrekryteringen är nödvändigt, att anstalten kan erbjuda goda bostäder av olika slag och i erforderlig omfattning. Med hänsyn härtill förordar jag, att anslag för nästa budgetår anvisas till uppförande av bostadshuset för ogifta befattningshavare samt ett av de fyra föreslagna familjebostadshusen. Vidare böra medel anvisas för utförande av vissa moderniserings- och förbättringsarbeten å det befintliga bostadsbeståndet. Då emellertid anstaltens egen arbetskraft med hänsyn till nu föreslagna nybyggnader icke torde kunna utnyttjas i önskvärd utsträckning, därest hela det föreslagna beloppet anvisas redan för nästa budgetår, förordar jag, att ett belopp av i runt tal 100 000 kronor nu beräknas för ändamålet. I enlighet härmed skulle det sammanlagda medelsbehovet för budgetåret 1952/53 för byggnadsarbeten vid svartsjöanstalten komma att uppgå till (300 000 + 250 000 + 100 000) 650 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö och statens alkoholistanstalt därstädes: Vissa byggnadsarbeten* för budgetåret 1952/53 under elfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 650 000 kronor.

Vissa byggnadsarbeten vid statens alkoholistanstalt å Venngarn.

Förslag.

I skrivelser den 29 augusti och den 23 november 1951 har *styrelsen för statens alkoholistanstalt å Venngarn* hemställt om anvisande av

A. ett anslag om 165 000 kronor för vissa byggnadsarbeten vid anstalten, att fördelas sålunda:

1. Ytterligare anslag till modernisering av de värmetekniska anläggningarna	28 000
2. Bränslerum för anstaltens värmecentral	38 000
3. Förrådsbyggnad för maskinistens material	9 000
4. Personalbostadshus för gift personal	90 000
	<hr/> 165 000;

B. ett anslag om 230 000 kronor för uppförande av en ny vårdavdelning vid anstalten.

A. I *framställningen den 29 augusti 1951* framlägger anstaltsstyrelsen följande förslag.

1) I det s. k. gymnastikhuset, vilket huvudsakligen användes såsom samlingslokal, finnes en särskild värmecentral, till vilken anslutits ett när-

beläget bostadshus. Sedan den befintliga värmepannan våren 1951 kasse-rats, installerades en äldre reparerad värmepanna, som vid omläggning av den värmetekniska anläggningen i slottet blivit överflödig. Härigenom blev det möjligt att provisoriskt hålla värmecentralen i funktion. Nu föreslår styrelsen, att gymnastikhuset och bostaden genom en kulvertledning anslutas till stora anstaltsbyggnadens värmecentral. Härigenom skulle uppvärmningen kunna ske mera ekonomiskt än vad nu är fallet, varjämte eldningsarbetet skulle minskas. Kostnaderna för ändamålet beräknas till 15 000 kronor.

I slottsbyggnaden har anordnats en ny värmecentral. Pannrummet är emellertid så litet, att i detsamma kan förvaras bränsle endast för ett par dagars behov. Då något särskilt bränslerum icke går att anordna i slottet eller dess närhet, måste koksen uppläggas å särskild lagringsplats och sedan ånyo lastas och transporteras till förbrukningsplatsen. För att undvika detta tidsödande och oekonomiska transportarbete bör i stället oljeeldning installeras, vilket kan väntas medföra bättre eldningsekonomi. Kostnaden för inmontering av oljeeldningsaggregat samt anskaffning av oljetank beräknas till 9 000 kronor.

I anstaltens jordbruk sysselsatta intagna äro förlagda i en provisorisk barackbyggnad. Uppvärmningen sker genom varmluft från ett i byggnaden anordnat pannrum med två vedeldningspannor. Underhållskostnaderna för dessa pannor ha uppgått till omkring 600 kronor per år, varjämte bränsleförbrukningen är mycket stor. Därtill kommer, att det nuvarande uppvärmningssystemet med det i träbyggnaden inrymda pannrummet innebär betydande eldfara. I samband med omläggningen av de elektriska ledningarna vid anstalten har möjlighet yppat sig att ordna uppvärmningen med en elektrisk aerotemperanläggning. Anskaffnings- och installationskostnaden för en sådan beräknas uppgå till 4 000 kronor. Driftkostnaderna beräknas härigenom kunna minskas från ca 3 000 till mindre än 2 000 kronor per år.

Kostnaderna för nu föreslagna arbeten, avseende de värmetekniska anläggningarna, skulle sålunda uppgå till sammanlagt (15 000+9 000+4 000) 28 000 kronor.

2) Anstaltens värmecentral har försetts med stokereldade pannor. Det befintliga bränsleutrymmet vid panncentralen rymmer endast 30 ton stokerkol, vilket motsvarar cirka tre veckors förbrukning. Kolet måste därför uppläggas på särskild lagringsplats, varifrån det med häst köres till bränslerummet. Härigenom uppkommer ett betydande merarbete, varjämte vintertid olägenheter uppstå genom att den provisoriska kolgården ligger under bar himmel. Genom urschaktning på anstaltsgården intill det nuvarande bränslerummet skulle en större lagringslokal, rymmande cirka 300 m³ stokerkol, kunna anordnas. Då arbetet till större delen skulle kunna utföras med anstaltens egen arbetskraft beräknas kostnaderna härför stanna vid 38 000 kronor.

3) Maskinisten saknar tillfredsställande förrådsutrymmen för material och redskap. Han är hänvisad att förvara material i bodar och källarutrymmen, belägna på flera olika platser. I en del fall måste på grund av otillräckliga utrymmen material förvaras utan tillsyn under bar himmel. Det är därför angeläget, att en särskild förrådsbyggnad uppföres, lämpligen i närheten av anstaltsbyggnadens värmecentral. För en på betongplintar uppförd enkel träbyggnad med en bottenplan av 15×5 meter under tak av eternit beräknas kostnaden, under förutsättning att arbetet utföres med anlitande av anstaltens egen arbetskraft, stanna vid 9 000 kronor.

4) Behovet av familjebostäder vid anstalten är stort och bristen på sådana försvårar personalrekryteringen. Under år 1950 uppfördes ett bostadshus med två familjebostäder, vilket hus förlagts söder om anstaltens verkstadsbyggnad i anslutning till de under 1940-talet uppförda nya personalbostäderna. Enligt den uppgjorda byggnadsplanen finnes inom samma område plats för ytterligare tre liknande bostadshus. Styrelsen hemställer, att medel måtte beviljas för uppförande av ett sådant hus. Kostnaden här för beräknades år 1950 till 60 000 kronor, varvid förutsattes, att arbetet till väsentlig del skulle kunna utföras med anlitande av anstaltens egen arbetskraft. Det har emellertid under senare år visat sig allt svårare att inom rimlig tid hinna utföra mera omfattande byggnadsarbeten i egen regi, enär bland de intagna numera sällan finnas några kvalificerade byggnadsarbetare. På grund härav och då byggnadskostnaderna stigit med över 30 procent, torde kostnaderna nu få beräknas till 90 000 kronor.

För samtliga nu angivna ändamål erfordras sålunda ett reservationsanslag av $(28\,000 + 38\,000 + 9\,000 + 90\,000)$ 165 000 kronor.

B. I *framställningen den 23 november 1951* upplyser anstaltsstyrelsen, att socialstyrelsen i skrivelse den 10 oktober 1951 hemställt, att anstaltsstyrelsen ville undersöka möjligheten att vid anstalten anordna ännu en fristående förläggningsavdelning på förslagsvis 20 vårdplatser.

Sedan i början av 1940-talet en central differentiering av klientelet genomfördes, ha till Venngarn i första hand hänvisats psykiskt abnorma eller eljest svårskötta personer, vilket förhållande framtvingat en fortgående omorganisation av anstaltens vårdarbete. Sålunda är stora anstaltsbyggnaden nu under ombyggnad för att i sin helhet tagas i anspråk såsom särskild sjukavdelning för medicinsk vård och behandling av alkoholmissbrukare. Antalet vårdplatser, som tidigare uppgick till 140 men sedermera reducerats till 120 i samband med att anstalten huvudsakligen belagts med psykiskt abnorma vårdtagare, nedgår genom denna ombyggnad till ca 100. Denna nedgång av platsantalet fann socialstyrelsen ägnad att ingiva bekymmer med hänsyn till den allt svårare platsbristen på de allmänna alkoholistanstalterna, förvärrad genom nedläggande av en avdelning om 40 vårdplatser vid erkända alkoholistanstalten Björknäs.

Inrättandet av sjukavdelningen står i överensstämmelse med förslag, som

framlagts av 1946 års alkoholistvårdsutredning. Klientelet å denna avdelning kan endast i begränsad utsträckning anlitas såsom arbetskraft inom anstaltens arbetsdrift, vars kapacitet på grund härav blir dåligt utnyttjad. Anstalten har nämligen en omfattande jordbruks- och verkstadsdrift, som erbjuder goda arbetsmöjligheter för de intagna. Det synes därför lämpligt, att ökat utrymme erhålles för mottagande av arbetsföra vårdtagare. Den nu tillämpade byggnadsplanen vid Venngarn upptager emellertid icke någon lämplig byggnadsplats för en ny öppen vårdavdelning. På grund härav aktualiseras frågan om uppgörande av en ny byggnadsplan för den framtida bebyggelsen vid anstalten. Samråd har därför ägt rum med byggnadsstyrelsen, varvid framkommit, att byggnaden skulle kunna förläggas öster om nuvarande stora anstaltsbyggnaden och norr om gymnastikbyggnaden. En sådan förläggning synes icke föregripa utformningen av en allmän byggnadsplan.

Nybyggnaden, vilken planerats såsom en permanent förläggningsavdelning om 20 vårdplatser, uppförd av siporexblock eller annat stenmaterial, skulle uppföras i två våningar. Källare, inrymmande snyggningsrum och skyddsrum, avsett att disponeras jämväl för de intagnas hobbyarbeten, anordnas under halva huset. I nedre våningen inrättas expeditions- och förrådsrum samt ett personalrum, avsett såsom bostad för en ogift vårdare. Då erfarenheterna allt tydligare visa, att vårdtagarna lämpligen böra förläggas i enkelrum, ha för samtliga 20 vårdplatser föreslagits sådana rum. Dessa ha i förslaget erhållit högre standard än vad nu är fallet, i det att varje rum försetts med tvättställ och garderob. De ökade kostnaderna här för torde till större delen uppvägas genom att gemensamma tvättrum icke anordnas. Det har vidare ansetts principiellt önskvärt med så små vårdenheter som möjligt, varför fyra särskilda avdelningar med var sitt dagrum föreslås. Å nedre våningen skulle sålunda anordnas två avdelningar om vardera fyra rum och på övre våningen två avdelningar om vardera sex rum.

Kostnaderna för nybyggnaden beräknas till 245 000 kronor. Då det är angeläget, att byggnaden iordningställes snarast möjligt, kan arbetet endast i mindre utsträckning utföras med anlitage av anstaltens egen arbetskraft. Dock torde bl. a. schaktning och målningsarbete kunna utföras genom anstaltens försorg, varför styrelsen anser, att kostnaden bör kunna nedbringas åtminstone till 230 000 kronor.

Yttranden.

Över framställningen den 29 augusti 1951 ha yttranden avgivits av byggnadsstyrelsen, statskontoret och socialstyrelsen.

Byggnadsstyrelsen erinrar om att behov enligt uppgift föreligger av nya förläggningsavdelningar, varför man synes böra räkna med att anstalten i en snar framtid kommer att utvidgas. Vissa av de arbeten, till vilka anstaltsstyrelsen nu begärt medel, främst de som röra uppvärmningsanordningarna, äro så nära beroende av dessa nybyggnadsplaner, att de synas böra

prövas i samband därmed, och frågan om anvisande av medel till nämnda arbeten synes därför böra anstå tillsvidare. Detta gäller såväl anslutningen av gymnastikhuset och inspektorsbostaden till värmecentralen i stora anstaltsbyggnaden som utvidgningen av bränsleutrymmena för nämnda värmecentral och förrådsbyggnaden för maskinisten.

Den föreslagna oljeeldningsinstallationen i slottsbyggnadens värmecentral skulle ur flera synpunkter vara värdefull, och den till 9 000 kronor beräknade kostnaden för densamma synes i och för sig skälig. Med hänsyn till rådande osäkerhet ifråga om framtida tillgång och priser på skilda bränsleslag finner byggnadsstyrelsen det emellertid böra övervägas, om icke jämväl denna installation lämpligen borde anstå.

I fråga om den föreslagna elektriska aerotemperanläggningen i barackbyggnaden, för vilken begärts 4 000 kronor, kan den årliga strömkostnaden beräknas uppgå till 5 000—6 000 kronor i stället för angivna ca 2 000 kronor, varför elektrisk uppvärmning skulle komma att ställa sig ekonomiskt ogynnsam. De befintliga varmluftspannorna äro emellertid så förslitna, att de inom kort måste kasseras. Enär baracken till följd av sitt dåliga skick är på lång sikt mindre lämplig för bostadsändamål och då man icke torde böra räkna med att den kommer att användas härför under mer än ca fem år, skulle man dock förslagsvis kunna bibehålla det nuvarande systemet med varmluftsuppvärmning men ersätta pannorna med en varmvatten- eller lågtrycksångpanna och låta värmningen av luften ske indirekt medelst varmvatten eller ånga i en aerotemper. Kostnaden för en dylik installation kan beräknas till 4 000 kronor.

Mot det föreslagna uppförandet av ett bostadshus för gift personal har byggnadsstyrelsen i huvudsak icke något att erinra. Med hänsyn till att anstaltens egen arbetskraft icke anses kunna utnyttjas vid detta byggnadsföretag, beräknar byggnadsstyrelsen kostnaderna till ca 105 000 kronor.

Statskontoret anser behovet av moderniserings- och nybyggnadsarbeten för anstaltens värmeanläggningar samt av den planerade förrådsbyggnaden undandraga sig dess bedömande. Statskontoret förutsätter, att under rådande förhållanden endast sådana anläggningsarbeten medgivas, som beräknas leda till en minskning av eldningskostnaderna. Den begränsning av de statliga investeringarna, som det ekonomiska läget nödvändiggör, torde böra föranleda ytterligare anstånd med realiserandet av styrelsens förnyade förslag om uppförande av personalbostadshus för gift personal.

Socialstyrelsen har intet att erinra mot anstaltsstyrelsens förslag.

Över *framställningen den 23 november 1951* ha yttranden avgivits av socialstyrelsen och byggnadsstyrelsen.

Socialstyrelsen framhåller, att vårdplatssituationen på alkoholistanstalterna under de senare åren blivit ogynnsam. Medan antalet vårdplatser för män under tioårsperioden 1942—52 ökat från 952 till 1 032, steg antalet

närvarande vid respektive årsskiften under samma period från 815 till 1 010, vilket medförde en nedgång av kvoten $\frac{\text{vårdplatser}}{\text{närvarande}}$ från 1,17 till 1,02. Ifråga om vårdplatser för män å slutna anstalter har läget försämrats i ännu högre grad, då antalet av sådana vårdplatser minskat samtidigt som antalet närvarande ökat relativt kraftigare än vid de öppna anstalterna. Ifrågavarande kvot har därigenom för de slutna anstalternas vidkommande genomgått den mycket ogynnsamma utvecklingen 1,24, 1,01, 0,88, 0,93. Kvotsiffror, som understiga värdet 1, utmärka en akut bristsituation. I själva verket angiva emellertid även kvotsiffror mellan 1,00 och 1,07 brist på vårdplatser. Det bör nämligen beaktas att siffrorna för antalet närvarande icke inbegripa sådana tillfälligt frånvarande som korttidspermitterade, tillfälligt avvika m. fl. samt att den mycket stora omfattningen av försökspermitterade — under de senare åren uppgående till och vid det senaste årsskiftet t. o. m. icke obetydligt överstigande antalet närvarande nämligen 1 160 mot 1 010 — med nödvändighet förutsätter en viss marginal av lediga platser för mottagande av misslyckade permissionsfall.

På senare tid har det under vinterhalvåret icke varit möjligt för socialstyrelsen att bereda plats för alla vårdbehövande. Styrelsen har sålunda varit nödsakad att i stor omfattning anvisa s. k. exspektantplats, vilken står till förfogande först sedan ledighet uppkommit till följd av försökspermission eller annan avgång av vårdtagare. Tidvis har läget varit sådant, att omedelbart tillgänglig plats icke kunnat anvisas ens för sådana farliga alkoholister, för vilka länsstyrelse anhållit om omedelbart omhändertagande. Under år 1951 uppgick hela antalet exspektantplatsfall till icke mindre än 271, av vilka 14 avsågo Venngarnsanstalten. Platsbristen å de allmänna alkoholistanstalterna för manligt klientel är därför i själva verket större än som framgår av de faktiska beläggningssiffrorna.

Utvägen att utdryga platstillgången genom tillämpning av allt kortare vårdtider har under årens lopp utnyttjats i sådan omfattning, att någon ytterligare marginal i detta avseende näppeligen återstår. Försökspermission tillämpas numera i så stor utsträckning, att man nått den gräns, som av olika vårdskäl icke bör överskridas. Vid rådande starka efterfrågan på arbetskraft föreligger stora möjligheter för anstalterna att ordna relativt tidig försökspermission. En påtaglig försämring av sysselsättningstillgången kan därför förutsättas komma att medföra icke blott en kraftig ökning av anspråken på vårdplatser för nya vårdfall utan även en nödtvungen förlängning av vårdtiderna.

Med hänsyn till det anförda torde rådande platsbrist kunna avhjälpas endast genom att nya vårdplatser för manliga alkoholister anordnas. Socialstyrelsen har på grund härav under de senare åren gjort flerfaldiga försök att få till stånd nya erkända alkoholistanstalter. Dessa ha emellertid misslyckats, huvudsakligen till följd av att de tilltänkta huvudmännen funnit

de statliga driftbidragen otillräckliga för att garantera en förlustfri drift. Detta läge har ytterligare skärpts genom nedläggandet den 1 november 1951 av björknäsavdelningen av erkända alkoholistanstalten arbetshemmet Björknäs med 40 vårdplatser.

Nu föreliggande förslag rörande en ny öppen vårdavdelning vid Venn-garns-anstalten föranleder ingen erinran från socialstyrelsen ifråga om vare sig förslagets utformning eller förläggningsplatsen för den nya vårdbyggnaden. Socialstyrelsen tillstyrker sålunda anstaltsstyrelsens framställning.

Byggnadsstyrelsen, som understryker önskvärdheten av att en allmän byggnadsplan uppgöres för anstalten, anser förslaget till ny vårdavdelning i princip kunna godtagas. Vid projekteringen av denna avdelning har samråd under hand ägt rum mellan anstaltsstyrelsen och byggnadsstyrelsen beträffande förslagets huvuddrag och den tillämnade utrymmesstandarden. Byggnadsstyrelsen förutsätter, att sådant samråd kommer att ske även vid den fortsatta bearbetningen av ritningarna.

Departementschefen.

I enlighet med anstaltsstyrelsens av såväl byggnadsstyrelsen som socialstyrelsen tillstyrkta förslag har jag för avsikt att föreslå Kungl. Maj:t att uppdraga åt byggnadsstyrelsen att i samråd med nämnda båda övriga styrelser uppgöra en allmän byggnadsplan för anstalten. I avbidan på resultatet härav torde, såsom byggnadsstyrelsen föreslagit, vissa av de i framställningen den 29 augusti 1951 föreslagna byggnadsarbetena höra tills vidare anstå. Under föregående punkt har jag föreslagit, att personalbostäderna vid svartsjöanstalten förbättras. Jag anser det synnerligen angeläget, att även venngarnsanstalten kan erbjuda tillräckligt antal goda bostäder för sin personal. Med hänsyn härtill och då behovet av familjebostäder vid anstalten ännu icke är tillgodosett, anser jag mig böra tillstyrka förslaget om uppförande av ett personalbostadshus för två familjer. Mot de av byggnadsstyrelsen för ändamålet beräknade kostnaderna, 105 000 kronor, har jag intet att erinra. Av anstaltsstyrelsen i övrigt i nu förevarande sammanhang framlagda förslag kan jag däremot av anförda skäl icke tillstyrka.

Vad härefter angår frågan om uppförande av en ny öppen vårdavdelning om 20 platser, framgår av den förut lämnade redogörelsen, att platsantalet vid anstalten genom den av 1950 års riksdag beslutade ombyggnaden av stora anstaltsbyggnaden till sjukavdelning minskas från 120 till ca 100. Detta kommer, såsom socialstyrelsen framhållit, att medföra, att den redan nu ogynnsamma vårdplatssituationen inom alkoholistvården ytterligare förvärras. Trots att åtgärder för en förbättring av platstillgången, bl. a. genom utökad försökspermission och kortare vårdtider, vidtagits, har under senare år situationen tidvis varit sådan, att omedelbart tillgänglig plats icke kunnat anvisas ens för sådana trängande fall, då länsstyrelser begärt omedelbart omhändertagande av farliga alkoholist. Då härtill kommer, att

en avdelning om 40 vårdplatser vid erkända alkoholistanstalten arbetshemmet Björknäs nyligen nedlagts, anser jag det vara synnerligen angeläget, att antalet vårdplatser snarast möjligt ökas. Såsom socialstyrelsen framhållit synas av olika skäl svårigheter föreligga att i rådande läge få till stånd nya erkända eller enskilda alkoholistanstalter. På grund av det anförda anser jag mig böra tillstyrka, att en ny öppen vårdavdelning inrättas vid venngarnsanstalten. Uppförandet av denna avdelning synes icke föregripa resultatet av en allmän byggnadsplan. I enlighet härmed och då jag icke har något att erinra mot de uppgjorda kostnadsberäkningarna, förordar jag, att för ändamålet anvisas ett belopp av 230 000 kronor. Jag förutsätter därvid i likhet med byggnadsstyrelsen, att samråd med nämnda styrelse kommer att äga rum även vid den fortsatta bearbetningen av ritningarna.

För nu föreslagna byggnadsarbeten vid venngarnsanstalten skulle sålunda erfordras ett anslag om (105 000 + 230 000) 335 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens alkoholistanstalt å Venngarn: Vissa byggnadsarbeten för budgetåret 1952/53* under elfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 335 000 kronor.

Bidrag till anordnande av erkända alkoholistanstalter.

Förslag.

Socialstyrelsen har i skrivelse den 25 augusti 1951 upplyst, att å förevarande, i riksstaten för budgetåret 1951/52 med 100 kronor uppförda anslag den 1 juli 1951 fanns en reservation av 144 325 kronor. Sedan ett beviljat, ännu icke utbetalat belopp om 20 000 kronor frånräknats, uppgår sålunda det disponibla beloppet till (100 + 144 325 — 20 000) 124 425 kronor.

Beläggningen å alkoholistanstalterna har under de senaste åren varit mycket hög och man har anledning att räkna med att så skall bli valet även under de närmast följande åren. Antalet inskrivna har sedan tre år tillbaka varierat mellan omkring 2 300 och 2 500. Även antalet närvarande vårdtagare har varit mycket högt. I början av år 1951 uppgick detta antal till 1 097, motsvarande 96,6 procent av vårdplatsantalet. Särskilt de öppna anstalterna för män ha varit hårt belagda och det har förelegat svårigheter att bereda vårdbehövande plats t. o. m. i trängande fall. Det nuvarande läget avspeglar sig särskilt i ökningen av antalet s. k. exspektantfall, d. s. v. fall, där vårdplats icke kunnat anvisas vårdbehövande omedelbart utan först efter uppkommen ledighet. Antalet sådana fall uppgick under år 1950 till 473 mot 240 under år 1949.

Platstillgången kommer att ytterligare försämrats genom svenska diakon-

sällskapet beslutar att fr. o. m. den 1 november 1951 nedlägga den ena avdelningen om 40 vårdplatser vid den sällskapet tillhöriga erkända alkoholistanstalten arbetshemmet Björknäs. Man har anledning förmoda, att sällskapet inom en nära framtid kommer att avveckla även den andra avdelningen vid anstalten, vilken omfattar 52 vårdplatser.

Man synes böra räkna med ett behov av minst 100 nya vårdplatser före utgången av budgetåret 1952/53. Med utgångspunkt från det högsta bidraget per vårdplats, 3 000 kronor, skulle medelsbehovet för ändamålet utgöra minst 300 000 kronor. Därjämte bör finnas möjlighet att lämna bidrag till anordnande av inackorderingshem för omhändertagande av alkoholmissbrukare under fritiden. Medelsbehovet för detta ändamål synes böra uppskattas till omkring 50 000 kronor. Det sammanlagda medelsbehovet skulle sålunda uppgå till omkring 350 000 kronor och anslaget i enlighet härmed behöva uppföras med i runt tal (350 000—124 425) 225 000 kronor.

Yttrande.

Statskontoret har under hand inhämtat, att några nybyggnader för blivande alkoholistvårdsanstalter f. n. icke äro igångsatta. Den sammanlagda belastningen å anslaget under de senaste tre budgetåren har endast uppgått till i runt tal 56 000 kronor. Medel för bidrag till anordnande av inackorderingshem torde ej böra beräknas, förrän behovet därav kan bedömas säkrare än vad nu synes vara fallet. Mot bakgrunden härav lär det å anslaget f. n. tillgängliga beloppet om ca 124 000 kronor kunna förslå för såväl innevarande som nästkommande budgetår, varför anslaget alltså torde böra upptagas med ett formellt belopp av 100 kronor.

Departementschefen.

Enligt vad jag under hand inhämtat från socialstyrelsen torde ifrågasättande anslag under innevarande och början av nästa budgetår komma att belastas med utgifter om ca 129 000 kronor avseende två alkoholistanstalter och ett inackorderingshem. Styrelsen räknar dessutom med att inom den närmaste tiden ytterligare tre inackorderingshem om tillhoppa ca 30 platser komma att inrättas, för vilket ändamål erfordras ett belopp av i runt tal 40 000 kronor. Det f. n. aktuella medelsbehovet å anslaget skulle i enlighet härmed komma att uppgå till i runt tal (129 000 + 40 000 — 124 425) 45 000 kronor. Då emellertid härutöver ett visst mindre belopp synes böra stå till Kungl. Maj:ts förfogande för nu icke direkt förutsebara behov, förordar jag, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 75 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till anordnande av erkända alkoholistanstalter m. m.* för budgetåret 1952/53 under elfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 75 000 kronor.

Om- och tillbyggnadsarbeten vid erkända alkoholistanstalten Åsbrohemmet.

Förslag.

I skrivelse den 28 november 1951 har *stiftelsen Åsbrohemmet* hemställt om anvisande av ett tilläggsanslag om 55 000 kronor för vissa om- och tillbyggnadsarbeten vid erkända alkoholistanstalten Åsbrohemmet. Stiftelsen erinrar, att för innevarande budgetår för ifrågavarande arbeten anvisats ett reservationsanslag om 155 000 kronor. Byggnadsstyrelsen, som före anslaget beviljande granskat och godkänt uppgjorda kostnadsberäkningar, har meddelat, att ökningen av byggnadskostnaderna från det kostnadsberäkningen uppgjordes och till den 1 november 1951 av styrelsen beräknades uppgå till omkring 35 procent.

Då stiftelsen, som nu erhållit byggnadstillstånd från den 1 oktober 1951 och står i begrepp att börja arbetet, icke ser sig i stånd att från annat håll anskaffa medel för ändamålet, hemställer stiftelsen, att medel måtte anvisas för täckande av den sålunda intill den 1 november 1951 beräknade merkostnaden.

Yttrande.

Byggnadsstyrelsen anser, att det begärda tilläggsanslaget å 55 000 kronor med hänsyn till den inträffade allmänna byggnadskostnadsstegringen kan godtagas.

Departementschefen.

Det för innevarande budgetår för om- och tillbyggnadsarbeten vid erkända alkoholistanstalten Åsbrohemmet anvisade anslaget om 155 000 kronor avsåg anordnandet av nya isoleringsrum och en särskild mottagningsavdelning samt vissa ekonomilokaler. Den kostnadsökning, som nu uppkommit, hänför sig till den allmänna stegring av byggnadskostnaderna, som ägt rum sedan kostnadsberäkningarna uppgjordes och fram till den 1 november 1951. Då det begärda tilläggsbeloppet enligt vad byggnadsstyrelsen framhållit i och för sig synes kunna godtagas och anstalten saknar erforderliga medel för ändamålet, vill jag förorda, att även dessa merkostnader i sin helhet bestridas av statsmedel.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva, att statsbidrag må beviljas stiftelsen Åsbrohemmet för vissa om- och tillbyggnadsarbeten vid stiftelsens alkoholistanstalt med den styrkta verkliga kostnaden för ändamålet, dock med tillhopa högst 210 000 kronor;

b) till *Om- och tillbyggnadsarbeten vid erkända alkoholistanstalten Åsbrohemmet* för budgetåret 1952/53 under elfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 55 000 kronor.

Förslag till ändrade grunder för driftbidrag till erkända och enskilda alkoholistanstalter.

Gällande bestämmelser.

Bestämmelserna om statsbidrag till driftkostnader vid de icke statliga alkoholistanstalterna återfinnas i kungörelsen den 30 juni 1944 (nr 567; ändr. 382/1951) om statsbidrag till driftkostnader vid vissa alkoholistanstalter m. m. Statsbidrag utgår till *erkänd och enskild alkoholistanstalt* med högst sju kronor för dag och vårdplats (garantibidrag) samt därutöver med högst fem kronor för dag och vårdad person (beläggningsbidrag). Understöden till anstalterna fastställas årligen av Kungl. Maj:t inom gränserna för de författningsenligt bestämda högsta beloppen. Garantibidraget utbetalas kvartalsvis i förskott och beläggningsbidraget kvartalsvis i efterskott.

Socialstyrelsens förslag.

Socialstyrelsen erinrar i skrivelse den 29 februari 1952 om att för budgetåret 1951/52 samtliga statsunderstödda alkoholistanstalter tillerkänts sju kronor i garantibidrag medan beläggningsbidragen variera mellan tre kronor 50 öre och en krona för dag och vårdad person.

I samband med de i årets statsverksproposition under elfte huvudtiteln, punkten 154, redovisade anslagsäskandena för nästa budgetår framhöll styrelsen, att frågan, huruvida de nu gällande bidragsbestämmelserna komme att vara tillräckliga för anstalternas behov efter redan inträffade och inom den närmaste tiden möjligen uppkommande ytterligare prisstegringar, icke kunde bedömas förrän efter utgången av år 1951, då anstalternas bokslut för detta år föreläge. I avvaktan härpå utgick socialstyrelsen från att dessa bidragsbestämmelser skulle komma att gälla även under budgetåret 1952/53.

Flertalet anstalter ha nu inkommit med preliminära bokslut för år 1951. På grundval härav har styrelsen uppgjort följande sammanställning, innefattande anstalternas utgifter under år 1951, ökningen av utgifterna under år 1951 utöver utgifterna under år 1950 samt driftutfallet under år 1951. Sammanställningen upptager därjämte beloppen av de faktiskt utgående statliga bidragen under år 1951 samt, för jämförelse, storleken av de statliga driftbidragen, därest dessa utgått med högsta möjliga belopp. Skillnaden mellan det maximala och det faktiskt utgående driftbidragsbeloppet utgör den marginal för ytterligare kostnadsstegringar, utöver det genomsnittliga kostnadsläget under år 1951, som inrymmes i de nuvarande bidragsbestämmelserna. Till ledning vid bedömandet, huruvida denna marginal kan anses vara tillräcklig för att möta de kostnadsstegringar, som äro att emotse intill utgången av budgetåret 1952/53, har slutligen angivits summan av utgiftsökningen under år 1951 och driftförlusten under samma år. I de fall, där driften visat överskott under år 1951, har överskottsbeloppet avräknats från utgiftsökningen.

Anstalt	Utgifter 1951	Utgifts- ökning 1951	Drift- utfallet 1951	Utgående statligt driftbidrag 1951	Maximalt statligt driftbidrag	Skillnaden mellan kol. 5 och kol. 4	Summan av kol. 2 och för- lustbe- loppen i kol. 3
	1	2	3	4	5	6	7
Älvgården	317 039	68 998	+ 6 274	242 400	302 795	60 395	62 724
Björknäs	418 900	43 707		281 294	359 875	78 581	
Västkusthemmet	218 120	22 512	+ 9 567	157 436	222 260	64 824	12 945
Holmahemmet	239 184	52 065	+ 127	195 311	244 760	49 449	51 938
Åsbrohemmet	878 061	148 964	+ 265	619 109	752 050	132 941	148 699
Holmforshemmet	211 034	36 806	+ 12 996	158 311	193 415	35 104	23 810
Dagöholm	162 309	41 532	— 12 214	140 185	164 880	24 695	53 745
Ribbingebäck	158 468	17 077	— 10 965	136 626	173 385	36 759	28 042
Värnåshemmet	190 950	41 464	— 4 462	152 802	192 595	39 793	45 926
Kurön	265 814	17 419	+ 222	245 621	306 955	61 334	17 197
Granbytorp	64 825	8 992	— 855	56 422	64 325	7 903	9 847
Lillegården	62 282	12 809	— 208	50 458	60 775	10 317	13 117
Hägerstad	101 334	23 367	— 5 152	89 717	112 370	22 653	28 519
Björstorp	200 333	28 042	+ 7 685	160 514	208 260	47 746	20 357
Hagbyhemmet	55 999	17 810	+ 4 829	54 820	66 935	12 115	12 981
Härnö	62 894	11 029	— 10	56 585	81 815	25 230	11 039

En jämförelse mellan de två sista kolumnerna i tabellen ger vid handen, att flertalet anstalter icke kunna driva sin verksamhet under budgetåret 1952/53 utan ytterligare driftförluster — även med åtnjutande av högsta möjliga driftbidrag enligt nu gällande grunder — därest kostnadsstegringen för tiden 1 juli 1952—30 juni 1953 i förhållande till det genomsnittliga kostnadsläget under år 1951 blir av samma storleksordning som kostnadsstegringen 1951 i förhållande till det genomsnittliga kostnadsläget 1950. Härvid är att märka, att den tidsperiod, varunder penningvärdeförsämringen kan göra sig gällande, i detta fall utgör ett och ett halvt år, medan den i jämförelsefallet var endast ett år.

Endast Västkusthemmet, Björstorp, Härnö och Kurön torde med säkerhet samt Holmforshemmet och Ribbingebäck med tämligen stor säkerhet kunna antagas driva verksamheten utan fortsatta driftförluster under nästa budgetår med oförändrade statliga driftbidrag. Beträffande de övriga tio anstalterna har man däremot att räkna med ytterligare driftförluster — utöver de från tidigare år balanserade förlusterna — såvida icke garanti- och beläggningsbidragen höjas.

Det statliga driftbidraget utgör huvudparten av anstalternas inkomster. En del av anstalterna ha emellertid icke obetydliga egna inkomster från jordbruk och skogsbruk samt verkstadsrörelser av olika slag, vartill komma bostadshyror från befattningshavare och vårdavgifter. Någon mera avsevärd höjning av dessa inkomster är icke att påräkna. Bruttoinkomsterna från de särskilda rörelsegrenarna måste nämligen vidkännas ökade avbränningar, bl. a. genom redan skönjbara höjningar av arbetskostnaderna.

En höjning av vårdavgifterna skulle innebära en övervältning till kommunerna av en del av det allmännas kostnader för nykterhetsvården, vilken i vart fall icke bör vidtagas i förevarande sammanhang.

Socialstyrelsen finner sig sålunda nödsakad att hemställa om åtgärder för höjning av de statliga driftbidragen fr. o. m. ingången av budgetåret 1952/53. Höjningen synes i första hand böra avse garantibidragen, vilka f. n. utgå med maximalt belopp till varje anstalt. En höjning av detta belopp med en krona till åtta kronor skulle vara tillfyllest för samtliga anstalter utom Dagöholm. Denna anstalt drabbades under år 1951 av en nästan total missväxt, vilken starkt påverkade driftutfallet. Även med beaktande härav torde dock en höjning av garantibidraget med endast en krona icke vara tillfyllest för att med någorlunda visshet trygga anstalten för driftförlust under budgetåret 1952/53. Maximibeloppet för garantibidraget synes därför böra höjas till nio kronor.

För den händelse den sålunda föreslagna höjningen kommer till stånd, synes, i motsats till vad nu gäller, garantibidraget till flertalet anstalter icke böra utgå med nämnda maximibelopp utan med högst åtta kronor.

Någon ändring ifråga om beläggningsbidragen synes icke behöva ifrågakomma för budgetåret 1952/53.

Den av socialstyrelsen föreslagna ändringen beträffande garantibidragen torde komma att medföra en kostnadsökning med omkring 100 000 kronor.

Yttrande.

Statskontoret framhåller, att, såvitt av den i ärendet förebragta utredningen framgår, de utgiftsökningar, som alkoholistanstalterna måste vidkännas, föranletts av inträdda prisstegringar. Enligt statskontorets mening böra dock dessa merkostnader icke i sin helhet bestridas genom höjning av statsbidragen. Dessa ha under de senaste åren ökat rätt avsevärt. Sålunda ha garantibidragen genom beslut vid 1947 och 1951 års riksdagar höjts från högst 2 till högst 7 kronor och beläggningsbidragen från högst 3 kronor vid erkänd anstalt och högst 2 kronor 50 öre vid enskild anstalt till högst 5 kronor. Däremot ha de nuvarande bestämmelserna om en vårdavgift av högst 50 öre per dag varit oförändrade alltsedan år 1939.

Statskontoret måste för sin del finna det rimligt, att vårdavgiften höjes åtminstone till en krona per dag. Den ökning av anstalternas inkomster, som härutöver erfordras, torde i första hand böra åstadkommas med utnyttjande av skillnaden mellan det maximala beläggningsbidraget (5 kronor) och det faktiskt utgående bidraget (varierande mellan 1 krona och 3 kronor 50 öre). Skulle härutöver ytterligare statsbidrag vara erforderligt, torde, såsom socialstyrelsen föreslagit, garantibidraget böra höjas. Vid bifall till vad statskontoret förordat, synes höjningen av sistnämnda bidrag kunna begränsas till högst en krona.

Departementschefen.

Genom beslut vid 1951 års riksdag fastställdes de statliga bidragen till erkända och enskilda alkoholistanstalters driftkostnader, d. v. s. garanti- och beläggningsbidragen, till högst sju resp. fem kronor. De nya bidragsgrunderna skulle tillämpas fr. o. m. den 1 juli 1951. Sedan anstalterna numera inkommit till socialstyrelsen med preliminära bokslut för år 1951, har styrelsen framhållit, att flertalet anstalter även med erhållande av högsta möjliga driftbidrag enligt nu gällande bestämmelser med hänsyn till beräknade prisstegringar icke kunna driva sin verksamhet under budgetåret 1952/53 utan ytterligare driftunderskott. Styrelsen har därför funnit sig nödsakad hemställa om en höjning av de statliga driftbidragen fr. o. m. ingången av nämnda budgetår. Socialstyrelsen föreslår, att garantibidraget höjes med två kronor till nio kronor, medan någon ändring av beläggningsbidraget icke ifrågasättes.

Med hänsyn till vad socialstyrelsen sålunda anfört, synes det vara nödvändigt, att åtgärder vidtagas för att säkerställa anstalternas drift och förhindra uppkomsten av ytterligare underskott. I likhet med statskontoret anser jag emellertid, att de merkostnader, som anstalterna fått eller väntas komma att få vidkännas under nästa budgetår, icke i sin helhet böra bestriidas genom en höjning av nu utgående statsbidrag. Medan den vid anstalterna f. n. utgående vårdavgiften om högst 50 öre per dag varit oförändrad alltsedan år 1932, ha statsbidragen sedan år 1939, då uppdelningen på garanti- och beläggningsbidrag verkställdes, höjts, garantibidraget från högst två till högst sju kronor samt beläggningsbidraget från högst två kronor 25 öre vid erkänd och högst en krona 75 öre vid enskild alkoholistanstalt till högst fem kronor. Jag anser mig därför böra förordna, att vårdavgiften höjes till högst en krona för dag. En sådan höjning synes med hänsyn till vad förut anförts vara skälig såväl i och för sig som i relation till den väsentliga ökning av statens bidrag, som skett under ifrågavarande tid. En höjning med nämnda belopp torde komma att medföra en inkomstökning för anstalterna med i runt tal 100 000 kronor och sålunda motsvara den av socialstyrelsen för nästa budgetår beräknade utgiftsökningen för statsverket. Då det emellertid synes ovisst, om enbart en sådan åtgärd kan vara tillräcklig för att säkerställa anstalternas drift, synes Kungl. Maj:t böra ha möjlighet att, där så visar sig nödvändigt, medgiva det ytterligare statsbidrag, som kan erfordras. I likhet med socialstyrelsen förordar jag därför, att garantibidragets maximibelopp höjes från högst sju till högst nio kronor. Jag vill emellertid i detta sammanhang uttryckligen framhålla, att därmed icke avses någon generell höjning av nu utgående bidrag, utan att det sedermera ankommer på Kungl. Maj:t att i vanlig ordning fastställa de för varje särskild anstalt erforderliga bidragsbeloppen. De nya bidragsgrunderna torde, såsom socialstyrelsen förordat, böra tillämpas fr. o. m.

den 1 juli 1952. I enlighet med vad jag förut framhållit synes ett bifall till förslaget icke påkalla någon höjning av det i årets statsverksproposition under elfte huvudtiteln, punkten 154, för ändamålet äskade anslaget.

För den händelse en höjning av vårdavgifterna kommer till stånd vid de icke statliga alkoholistanstalterna, torde motsvarande justering böra vidtagas beträffande de statliga alkoholistanstalterna.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att garantibidraget till erkända och enskilda alkoholistanstalters driftkostnader må utgå enligt av mig i det föregående angivna grunder och sålunda bestämmas till högst nio kronor.

Med bifall till vad föredragande departementschefen sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt, förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

C.-G. Carlström.